

באראנוב

```
var DrawingManagerData = {"mapZoom":11,"mapCenter":["50.5007664257","21.5430372129"],"mapObjects":[{"title":"Baranow","type":"marker","coordinates":["50.499252097","21.5415952574"]}]}; var GoogleMaps = { map: null, mapZoom: (DrawingManagerData == "" ? 4 : DrawingManagerData.mapZoom), mapCenter: (DrawingManagerData == "" ? new google.maps.LatLng(24.886436490787712, -70.2685546875) : new google.maps.LatLng(DrawingManagerData.mapCenter[0], DrawingManagerData.mapCenter[1])), existingAreas: (DrawingManagerData == "" ? "" : DrawingManagerData.mapObjects), renderedAreas: [], drawingManager: null, markerIcons: { "regular" : "http://icons.iconarchive.com/icons/icons-land/vista-map-markers/32/Map-Marker-Marker-Outside-Chartreuse-icon.png", "hovered" : "http://icons.iconarchive.com/icons/icons-land/vista-map-markers/64/Map-Marker-Marker-Outside-Azure-icon.png"}, init: function() { //Define Map Center View var mapOptions = { zoom: this.mapZoom, center: this.mapCenter, mapTypeControlOptions: { mapTypes: [google.maps.MapTypeId.ROADMAP,google.maps.MapTypeId.TERRAIN, google.maps.MapTypeId.SATELLITE] }, mapTypeId: google.maps.MapTypeId.TERRAIN }; this.map = new google.maps.Map(document.getElementById('map-canvas'), mapOptions); //draw existing areas this.drawExistingAreas(); }, drawExistingAreas: function() { for (var i in this.existingAreas) { //handle polygons if ( this.existingAreas[i].type == "polygon" ) { var paths = []; for (var point in this.existingAreas[i].coordinates) { paths.push(new google.maps.LatLng ( this.existingAreas[i].coordinates[point][0], this.existingAreas[i].coordinates[point][1] ) ); } var area = new google.maps.Polygon({ paths: paths, strokeColor: '#FF0000', strokeOpacity: 0.8, strokeWeight: 2, fillColor: '#FF0000', fillOpacity: 0.35, title: this.existingAreas[i].title, type: this.existingAreas[i].type }); area.setMap(this.map); this.drawLabel(this.existingAreas[i]); } //handle markers if ( this.existingAreas[i].type == "marker" ) { var position = new google.maps.LatLng(this.existingAreas[i].coordinates[0][0], this.existingAreas[i].coordinates[0][1]); var marker = new google.maps.Marker({ position: position, icon: GoogleMaps.markerIcons.regular, title: this.existingAreas[i].title, type: this.existingAreas[i].type }); marker.setMap(this.map); this.drawLabel(this.existingAreas[i]); } } }, drawLabel: function( object ) { var marker = new MarkerWithLabel({ position: new google.maps.LatLng(object.coordinates[0][0], object.coordinates[0][1]), map: this.map, labelContent: object.title, labelAnchor: new google.maps.Point(30, 20), labelClass: "drawing_manager_read_only_label", // the CSS class for the label labelStyle: {opacity: 1}, icon: "http://placeholder.it/1x1", visible: true }); } } jQuery(function() { GoogleMaps.init(); });
```

שם בפולנית: Baranów Sandomierski

שם באוקראינית: Баранув-Сандомирський

שם ברוסית: Баранув-Сандомерский

שם בעברית: באראנוב

השנה	כלל האוכלוסיה	נתוני אוכלוסייה:
1765	(?)	00
1848	(?)	21
1880	2002	55
1890	2371	91

18	1817	1900
94	1764	1910
45	1794	1921

הערות:

באראנוב ממוקמת כ 26 ק"מ דרומית מערבית לסנדומייז' (Sandomierz) וכ 60 ק"מ צפונית מזרחית לטארנוב 12 המאה של הראשונה שבמחצית ידוע אך, במקום ההתיישבות החלה מתי ידוע לא. הויסלה נהר גדת על, (Tarnów) כבר נוסדה במקום מצודה. בשנת 1353 נתן קז'ימייז' הגדול (Wielki III Kazimierz) כתב זכויות ההופך את המקום לעיר, ובו נקבעו ימי יריד שנתיים, ימי שוק. מיקומה של העיר על נהר הויסלה סייע לפיתוחה הכלכלי של העיר, שאפשר ייצוא של התבואה מן העיר בדוברות המושטות על הויסלה, לעבר הנמל בגדנסק שעל הים הבלטי. בשל כך נבנו בעיר גם מחסני תבואה שהובאה לעיר מן האחוזות החקלאיות שבאזור. המצודה, שהפכה ברבות השנים לארמון, הייתה מקום גם מקום נופש למלכי פולין ולמגנאטים, ומקום מושבם של בני משפחת באראנובסקי - בעלי העיר. במאה ה 18 נאצרו בארמון שבעיר גם חפצי אומנות רבים וכתבי יד ספרותיים חשובים. באראנוב התיישבו גם בני 'אמונות אחרות', כלומר לא קאתוליים: נוצרים קלוויניסטים ויהודים. בשנת 1604 התקיים במקום כנס של פולנים קלוויניסטים, ובראשית המאה ה 17 הוקם בעיר בית דפוס בבעלות קתולית, אשר הדפיס גם ספרים ברוח הפרוטסטנטיות.

קרא עוד...במהלך השנים ידעה באראנוב גם מלחמות שונות, אשר השפיעו על כלל הערים בפולין: פשיטה של הליטאים במאה ה 14, ומלחמות השוודים, הקוזקים וסכסוכים פנימיים במאה ה"ז הביאו נזקים רבים לעיר ולמצודה שבה. המצודה חודשה ושופצה מספר פעמים, והפכה בסופו של דבר לארמון, וגם הריסות העיר נבנו מחדש מספר פעמים. לפני חלוקת פולין הייתה באראנוב שייכת לחבל סנדומייז', ולאחר החלוקה סופחה לטארנוב ובשנת 1860 למיליץ (Mielec) ולאחר מכן לטארנובז' [דז'יקוב] (Tarnobrzeg). אמנם הירידה הכלכלית של העיר התרחשה בעיקר לאחר חלוקת פולין הראשונה בשנת 1772 וסיפוחה של באראנוב לחבל גליציה האוסטרו-הונגרית. עם פיתוח רשת מסילות הברזל ברחבי גליציה, שינוי השוק וירידת מעמדה של הויסלה כנתיב להובלת סחורות, ירד מעמדה של העיר. שריפות קשות שפרצו בעיר בשנים 1890 ו 1896 פגעו עוד בעיר ובכלכלת תושביה.

היהודים

לא ברור מתי בדיוק הגיעו היהודים לבאראנוב, אך נראה שמדובר בהתיישבות קדומה מאוד. עדויות על היהודים החיים באראנוב קיימות בידינו בתעודות מן המאה ה"ד. היהודים התיישבו ברחבי העיר, ובפרט סביב כיכר השוק ועסקו בעיקר במסחר בתבואה. קהילה זו חדלה להתקיים באמצע המאה ה 17, לאחר פרעות ת"ח-ת"ט ומלחמת השוודים שבשנות השישים של המאה. אמנם, בראשית המאה ה 18 נוסדה הקהילה מחדש, והתפתחה בקצב מהיר יחסית. בשנת 1765 כבר היו בקהילה 300 נפשות, ובכפרי הסביבה המשתייכים לקהילה זו עוד 135 נפשות. בתקופה זו הוקם גם בית כנסת מעץ שנחשב מרהיב ביופיו, שנשרף בדליקה בשנת 1896, ונבנה מחדש בשנת 1899. בנוסף, קודש בעיר בית עלמין יהודי, ששימש גם את התושבים היהודיים בסביבה, ובכלל זה העיירה אושיק (Osiek). עם חלוקת פולין, הושטו על היהודים בבאראנוב המיסים והגזירות שהושטו על כלל היהודים בגליציה. הקהילה צברה חובות כלפי השלטונות, והללו תבעו בשנת 1784 את תשלום המיסים תוך איומים קשים. בשנת 1889 חויבה הקהילה למנות רב, שיהיה אחראי בין השאר להקמתו של בית הספר מיסודו של הירץ הומברג, על מפקד האוכלוסין ועוד, אך אין בידינו מידע על הקמתו בפועל של בית ספר זה. באותה התקופה נעשו ניסיונות מטעם השלטונות האוסטריים ליישוב חקלאי של יהודים, ניסיון שברובו לא צלח. ברם, מקהילת באראנוב נשלחו שתי משפחות ליישוב חקלאי באחד מכפרי הסביבה, והללו נקלטו בתחום עבודת האדמה. כאמור, בתקופה זו גם מונה לראשונה רב בבאראנוב, אך רבה הראשון של העיר הידוע לנו הוא ר' יעקב שמעון חיים דייטש, תלמידו של 'החוזר מלובלין', שניהן בהמשך בז'עליחוב, פילוב וראדזין. אחריו כיהן רב שזהותו לא ידועה אך ידוע לנו שהוא לא קיבל שכר מסודר, וכך גם החזן שהתפרנס רק מנדבות בעלי הבתים. אמנם, בשנות הארבעים של המאה ה 19 התקבל כרב העיר, בנו של האדמו"ר ר' אליעזר מדז'יקוב הסמוכה, ר' ישראל הורוויץ. הלה כיהן כרב העיר עד שנות 70 של המאה, ואחריו כיהן בנו ר' אברהם שמחה, עד שנת 1909 אז עלה לארץ ישראל, ובנו ירש בנו הבכור - יצחק, ואחריו נכדו ר' אביגדור שנספה בשואה. מספר היהודים בעיר עלה במהלך המאה ה 19, והם מובילים בתחומי המסחר והמלאכה, למעט הסנדלרות שהייתה מומחיותם של תושבי באראנוב הלא-יהודיים. יהודי באראנוב נטלו גם חלק בהנהגה הפוליטית של העיר. החל ממתן שיווי הזכויות בשנות הששים של המאה ה 19 ועד לאחר מלחמת העולם הראשונה, כיהנו בבאראנוב שני ראשי עיר יהודיים. גם פעילות ציונית החלה בראשית המאה ה 20, ובמקום היה פעיל סניף של 'המזרחי'. חשוב לציין שעל אף אופייה החסידי של העיירה, היו בה גם לא מעט משכילים, פעילים קומוניסטיים וכתב קבוע של העיתון 'דער איזראעליט'. הירידה במעמדה של באראנוב בתחום סחר התבואה הביא למצוקה כלכלית לסוחרים ומתווכים יהודיים, ורבים מהם בסוף המאה ה 19 היגרו לערים אחרות ולאוצות שמעבר לים. גם תחום הרוכלות נפגע לאחר מעשה רצח ושווד בשנת 1905 של רוכל יהודי שסחר בתוצרת חקלאית בכפרי הסביבה והונו נשדד.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה נכבשה העיר בידי הרוסים, ותושבי המקום היהודיים נסוגו לעומק האימפריה האוסטרית. לאחר כיבוש העיר שוב בידי הצבא האוסטרי, לא שבו כל היהודים שחיו בעיר מלפני המלחמה. בתום המלחמה, גורמים לאומניים פולניים ואיכרים מקומיים החלו לפגוע ביהודים, בשוד ובאלימות פיזית. להגנת התושבים עמדו חיילים יהודיים בני העיר ששבו זה עתה משדות הקרב, וחלקם היו חמושים, וגם אנשים אמיצים שלא אפשרו להמונים לפגוע בהם וברכושם. גם

חייליו של גנרל האלר שפגעו ביהודים רבים ברחבי פולין, בימים שקדמו להקמתה של פולין העצמאית. אמנם, אנשי המיליציה העירונית של באראנוב לא עמדו להגנת היהודים, מה שהביא להתפטרותו של ראש העיר היהודי, ירמיהו לייבוויץ'. המצב הכלכלי הקשה בכלל בפולין, ודחיקתה של כלכלת היהודים בידי השלטון הפולני המתחדש הביאה להגירה של יהודים מבאראנוב. ב-1921 היו בעיר כ-30 בתי מלאכה שסיפקו עבודה בעיקר לבני משפחה ולמעט שכירים. כמו כן, חלק מן היהודים המשיך לעסוק ברוכלות, חלקם עסקו בחקלאות וחלקם היו עגלונים. בעקבות המצב הכלכלי הקשה הוקם 'בנק יהודי לאשראי' עבור סוחרים ובעלי מלאכה. בנוסף הוקמו ארגוני עזר שונים: קופת צדקה 'הכנסת אורחים' לצורכיהם של עניי העיירה, ולאחר שיטפון שפקד את העיר בשנת 1932 הוקם מטבח ציבורי עבור ילדים נזקקים, בתמיכה מסויימת של העיריה. בערך משנת 1936 הקימה ממשלת פולין באזור באראנוב מפעלי תעשייה צבאית, ובעקבות כך השתפר מצבם הכלכלי של כלל תושבי האזור. בין שתי המלחמות המשיכה הפעילות הפוליטית והציונית מכלל הזרמים. בעיר נוסדו ספרייה, מועדון וחוגי דרמה, וכן בית ספר עברי משלים, בו למדו בעיקר בנות.

מלחמת העולם השנייה

עם פרוץ המלחמה ב-01.09.1939 החלה מנוסה מן העיר, ועם כניסת הצבא הגרמני הנאצי לעיר החלו חטיפות של יהודים לעבודות כפייה שונות. בנוסף, הוטל היהודים לספק לצבא הגרמני הנאצי דברי ערך, כסף ומצרכי מזון נדירים. הוקם בעיר יודנראט ובראשו עמד מרדכי גרוס, והוא ארגן את עבודות הכפייה של היהודים באופן מאורגן, וכן היה כתובת לדרישות השלטונות הגרמנים הנאציים. חלק מתושבי העיר נשלחו לעבודות במחנות שסביבות העיר, וחלק הועסק בעבודות של תחזוקת כבישים ותשתיות, ובעבודות חקלאיות במשקים של 'פולקס-דויטשה' - פולנים ממוצא אתני גרמני. בתחילת 1942 החל שילוח מאסיבי למחנות עבודה שונים באזור, ובט"ו בתמוז תש"ב (יוני 1942) הוקם בבאראנוב גטו סגור אליו גורשו גם יהודים מעיירות הסביבה. יהודי באראנוב הבינו שחיסול הקהילה קרב, ורבים הכינו מקומות מסתור שונים. כשלושה שבועות מאוחר יותר הגיעה פקודת הגירוש מן העיר, וכוחות המשטרה הגרמנית וכוחות עזר פולניים הקיפו את העיר ומנעו את בריחת היהודים. אמנם, ידוע על שני שוטרים פולנים שסייעו ליהודים לברוח מן הגטו. בכיכר השוק נערכה סלקציה, וכשלושים קשישים נלקחו בעגלות ונרצחו בבית הקברות היהודי בעיר. שאר התושבים היהודיים הועלו לרכבת משא ונשלחו לדמביצה (Dębica), ומשם נשלחו הכשירים לעבודה למחנות באזור. שאר היהודים נשלחו ביחד עם תושבי ערים רבות אחרות שרוכזו בדמביצה למחנה המוות בבעלז'ץ. רכושם של יהודי באראנוב נבזז בין תושבי המקום, ובית המדרש פורק וחומרי הגלם שלו נמכרו לאיכרים בסביבה. לאחר המלחמה חזר ניצול אחד לעיר, אך יחס עויין כלפיו הביא לעזיבתו את העיר. (רועי גולדשמידט)

מקורות:

נפתלי בלומנטל (עורך), ספר יזכור באראנוב (ברניב), ירושלים תשכ"ד.
פנקסי הקהילות, ג, באראנוב, עמ' 59-62.

ראי'ה מידע מפורט על קהילת באראנוב באתר [מסע לגליציה](#)

אזור היסטורי-תרבותי: Western Galicia

פריטים רלוונטיים לקהילה

שנה	סוג הפרט	קתרת Baranów
1854	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Ernennung von Bezirks- und Gemeinderabbinern 06 ...
1895	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja w sprawie obsadzenia wolnej posa...
1901	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja w sprawie rekursów i zażaleń czł...
1910	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja z Starostwem w Tarnobrzegu w spr...
1911	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja z Starostwem w Tarnobrzegu, doty...

שנה	סוג הפריט	קותרת
1897	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja ze starostwami w sprawach gmin w...
1897	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja ze starostwami w sprawach gmin w...
1898	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja ze starostwami w sprawach wyboro...
1901	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja, dotycząca dostarczeń przelimina...

[פריטים נוספים](#)

<http://www.jgaliciabukovina.net/he/node/110931?order=title&sort=asc> **Source URL:**